СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 166. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер, 18-го липня 1940. No. 166. Jersey City, N. J., Thursday, July 18, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016, 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

РУЗВЕЛТ ЛИШАЄ СВОЮ КАНДИДАТУРУ ПАРТІЇ

ШІКАГО. — Сенатор Ален В. Барклі з Кентокі заявив на краєвій конвенції Демократичної Партії як представник президента Рузвелта, що президент не бажає наново ставити своєї кандидатури та дає всім делегатам повну свободу голосувати за якимнебудь кандидатом. Президент додав, що він не вів кампанії серед делегатів вкорисгь своєї кандидатури.

За якийсь час по цій заяві делегати влаштували на салі велику демонстрацію вчесть Рузвелта.

Гарі Л. Голкинс, головний прихильник поновної кандидатури президента Рузвелта, заявив, що заява президента не зміняє становища його прихильників та що він певний, що президент буде номінований кандидатом при першім голосованні.

Фарлі заявив, що буде попирати номіната Партії, хто би ним не був.

КЛОПОТИ ПАРТІЇ ЗО ЗАГРАНИЧНОЮ ПОЛІТИКОЮ.

До вівтірка вечером резолюційний комітет Демократичної Партії ще не міг скласти резолюцій про заґраничну політику.

Ще в вівторок вечором нюйорський губернатор Лімен відносився телефоном до президента Рузвелта, щоби президент вплинув на резолюційну комісію, щоб вона заняла в пропонованих резолюціях тверде становище. Члени комітету стоять за строго проти-інтервенційне становище.

Жіночі організації вплинули на резолюційний комітет, щоби він вставив до програми Демократичної Партії точку про потребу повної рівноправности з чоловіками.

ПОСПІШНЕ ЗБРОЄННЯ ЙДЕ ДАЛІ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт подав пресі заяву Комісії Краєвої Оборони про поступ оборонної акції до цього часу.

Зо звіту показується, що Комісія Оборони зробила до 6. липня низку контрактів на доставу воєнних матеріялів коштом 1 біліона 662 міліонів долярів. Звіт показує теж, як уряд приспішує роблення цих контрактів.

Зо звіту показується, що федеральний уряд маґазинує ґазоліну та що виріб штучної гуми поступає скоро вперед.

КАМПАНІЯ ВИЛКІЯ.

КОЛОРАДО СПРИНҐЗ. — Вендел Вилкі заявив пресі, що він буде виступати гостро проти обкидування болотом у сьогорічній кампанії. Він робив при тому натяк на промову предсідника палати послів Бенкгеда на краєвій конвенції Демократичної Партії.

Як запевняють пресу з бизнесових круґів, факт, що Вилкі є бизнесменом, зєднує йому багато прихильників.

63 МАЙНЕРИ ЗГИНУЛИ В КОПАЛЬНЯНІМ ВИБУХУ.

СОНМЕН (Па.). — У вибуху підземних ґазів у копальні мягкого вугля підприємства Копер'с Ковл Ко. згинули 63 майнери. За зізнаннями майнерів, що дісталися з катастрофи з життям, вибух скоївся внаслідок іскри з одного копальняного мотору. Іскра запалила ґазові дими в трох проходах, де працювало 84 майнери.

У цю околицю зїхалися представники федерального й стейтового урядів, щоби почати в справі вибуху слідство.

Лише 21 робітників вспіло добутися з життям, повзучи попри землю, де було краще повітря. В одному проході форман відділу робітників пробував здержати поступ отруйних ґазів барикадою, але ґаз просяк через неї й витроїв 33 членів його відділу.

Ті, що пережили катастрофу, запевняють, що не було ніякого гуку. „Ми лишень чули ґаз в повітрі. І ми зараз почали повзнути". Один робітник казав, що він не чув сильнішого гуку від звуку корка, добуваного з фляшки.

НАСЕЛЕННЯ БАГАТЬОХ МІСТ ЗМЕНЧУЄТЬСЯ.

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — Як видно з сьогорічного перепису населення, багато міст у цьому стейті перестало зростати числом населення, а деякі почали зменчуватися.

Ню Йорк, Олбані й Бофало збільшили своє населення за останніх десять років, але зате інші міста, як: Скенектеді, Рочестер, Сиракюз, Елмайра й Оборн, проявили противну тенденцію. Скенектеді, наприклад, утратило за 10 років 10,000 душ населення.

ДАЛІ ПРИВОЗЯТЬ АНГЛІЙСЬКІ ДІТИ.

НЮ ЙОРК. — На кораблі „Істерн Принс" лінії „Фернес Принс", що причалив до цього порту в вівторок, приїхали сюди 15 британських дітей.

Цей корабель первісно був товаровим; підчас війни перероблено його на пасажирський.

ПЛЯН СПІЛЬНОЇ АКЦІЇ АМЕРИКАНСЬКИХ ФЛЬОТ

ГАВАНА. — Карльос Гевія, бувший президент Куби, заявив пресі, що він запропонував президентові Рузвелтові плян, щоби всі американські републики спільними силами патролювали американські води.

Він видно напирає за те, щоби наближаючася все-американська конференція, що відбудеться тут 21. липня, взяла цей плян за основу своїх нарад.

АМЕРИКА ПРОТИ ЗАКРИТТЯ БУРМСЬКОЇ ДОРОГИ

ВАШИНҐТОН. — Секретар стейту виступив проти згоди Великої Британії й Японії про закриття бурмської дороги, котрою йде достава воєнних матеріялів для Китаю на війну з Японією.

Уряд не дав ще до зрозуміння, як далеко піде його спротив проти закриття цеї дороги.

ЗАВВАГИ ПРО ВІДНОШЕННЯ АМЕРИКИ

ЛОНДОН. — Англійські офіційні кола здивовані, що секретар Кордел Гол висказав своє негодування з причини того, що Англія хоче замкнути дорогу на Бурмі для достави воєнних матеріялів для китайців. Англійці виказують здивування тому, що та справа тягнеться вже довше, а американський уряд не сказав раніше в тій справі виразного слова. Вони кажуть, що тепер вже запізно в тій справі протестувати, бо англійці вже поробили виразні обіцянки японцям.

ЧІЛЄ ДАЛІ ВЕДЕ КАМПАНІЮ ПРОТИ НАЦІСТІВ

САНТІЯҐО (Чіле). — Уряд південно-американської републики Чіле розслідує діяльність націстичних організацій, котрі, як каже чілійська поліція, плянували недавно зробити в Чіле замах стану.

АРҐЕНТИНА АРЕШТУЄ НАЦІСТІВ

БУЕНОС АЙРЕС (Арґентина). — Арґентинський уряд арештував у північній територі Апостолес 25 німців, котрим закидує участь у діяльності „пятої колюмни".

Місцевий уряд просив центральний уряд вислати туди краєвих жандармів.

Арґентина ухвалила закон про заборону чужинецьких груп, що мають цілі, противні „републиканським і демократичним засадам краю".

ЯПОНСЬКИЙ КАБІНЕТ УСТУПИВ

ТОКІО. — Японський кабінет міністрів уступив, а його місце займе більше мілітарний кабінет, з князем Коное на чолі. Цей новий кабінет є більше ворожо наставлений супроти Англії та Америки, а прихильніше до держав осі.

АРАБИ ВОРУШАТЬСЯ

КАЇРО. — Араби починають хвилюватись. Не виключене, що вони розпічнуть вкороткі повстання, щоби осягнути повну незалежність. Замітне те, що араби тепер говорять не лиш про незалежність самої Арабії, але також сусідних земель, зокрема Сирії. Положення загострилось, від коли розгромлено Францію. справді французька адміністрація далі урядує в Сирії, але араби знають, що матірний край є ослаблений.

ФРАНЦІЯ ОБРАЖЕНА НА АНҐЛІЮ

ВІШІ. — Французька публична опінія є ображена на Англію, зокрема на премієра Чорчіла, який кілька разів натякав про зраду Франції, а також образив французьку збройну силу, кажучи, що нападаючи на Англію німці перший раз натраплять на націю, в якої воля оборонятись рівняється їхній волі нападати. Французький уряд подав рахунок Англії на заплату за затоплені, ушкоджені, та захоплені Англією французькі кораблі. Є теж рахунки за інші справи, про які англійський уряд мовчить.



ВИСЛІД АНГЛІЙСЬКОГО РЕЙДУ НА НІМЕЧЧИНУ.

ОСТАННЯ ПЕРЕСТОРОГА АНГЛІЇ

РИМ. — Хоч італійські офіційні кола заперечили, начеб Вірджініо Ґайда говорив в імені уряду, що держави осі дадуть Англії останню перестрогу і нагоду замиритись, проте ті самі кола стверджують, що такої можливости не треба виключати. Щобільше, італійські ґазети навіть друкують услівя, на яких моглоб прийти до такого замирення. Ті услівя видаються дуже легкими для Англії. Вони є: Англія повернулаб Німеччині забрані в минулій війні кольонії; вирішення загально-кольоніяльної справи, в якім Англію відпханоб від європейського континенту, а полишено їй давню ролю на морі. Європейський континент бувби поділений на дві смуги. Німеччина простяглаб свої неоспорні впливи майже над всіми европейськими краями, включаючи Францію і Еспанію; також Скандинавію на півночі, а береги Чорного моря на полудни. Знову ж Італія простяглаб свої впливи над краями Середземного моря, з виїмком Франції і Еспанії, а також над північно-африканським побережжям. Італійські ґазети зазначують, що справа Туреччини ще не вирішена і не знати, чи над нею панувалиб впливи Німеччини, чи Італії. Також не вирішене положення Совєтів, себто не відомо, як вони принялиб цей поділ.

НАЇЗД НА АНГЛІЮ.

ВІШІ. — Французькі ґазети приносять новинку, що наїзд німців на Англію вже бувби розпочався, колиб не розбіжности в поглядах між Гітлером і воєнним штабом. Гітлер велів розпочати наїзд, а генерали його стримали. В цілі нападу, кажуть деякі французькі ґазети, вже було зібрано 600,000 німецького війська, а також велике число менших та більших кораблів, німецьких, та забраних в чужих краях. Штаб заявив, що війська замало, а також нема належної підготовки в іншій зброї. В часі нападу, мав так говорити штаб, згине 400,000 вояків, а лиш 200,000 лишиться для властивої інвазії. Тих 200,000 можуть бути знищені місцевою англійською армією.

Але інші французькі ґазети подають такі вістки, що це Гітлер сам здержав наїзд на Англію. Бо він любить цікавитись астрольоґією і не зробить ні кроку не порадившись своїх астрольоґів, та не розпитавши їх про небесну констеляцію. „Невже Гітлер знов зробить добрий трафі" — запитують себе поважно і зо страхом ці французькі ґазети? Інші ґазети говорять, що наїзд вже зачнеться в наступну пятницю.

АНГЛІЙЦІ ПРО ЗАЯВУ РУЗВЕЛТА.

ЛОНДОН. — Всі англійські ґазети є такого переконання, що заява президента Рузвелта, виголошена на демократичній конвенції сенатором Барклієм, не могла бути інакшою. Вона цілком певно означає, що Рузвелт буде номінований на президента і що прийме ту номінацію. Вони висказують з приводу цього радість, хоч додають, що колиб вийшов Вилкі, це також не захитає їх вдоволення.

ЕСПАНІЯ ЗРИВАЄ З ЧІЛЄМ.

МАДРИД. — Еспанський уряд зірвав дипльоматичні звязки з полуднево-американським краєм — Чілєм, тому, що в Чілє є лівий „народнофронтівський" уряд, який здушує націоналізм і зле відноситься до чужих націоналістичних держав.

БРИТІЙСЬКІ ВОЄННІ ОПЕРАЦІЇ.

ЛОНДОН. — Англійські звідомлення говорять, що англійські літаки знов бомбардували німецькі склади зброї та амуніції і що в тому відношенні осягнули успіхи. Водночас англійці признаються, що німці затопили в останнім тижні 13 кораблів і що це поважна втрата. Але вони заперечують, що та втрата побила рекорд з минулої війни, в якій німці якийсь час були провадили нагальну війну субмаринами.

НІМЕЦЬКІ НАЇЗДИ НА АНГЛІЮ.

БЕРЛІН. — Хоч англійські звідомлення говорять, що в останніх двох днях німецькі літаки не бомбардували масово Англії, проте німецьке звідомлення каже, що вони бомбардували міста: Пемброк, Сейнт Нейтен, Плимут, Вайсестер, Кардиф, та накоїли чимало шкоди.

НЕ ХОЧУТЬ ВИКИДАТИ ЧЕЙМБЕРЛИНА.

ЛОНДОН. — Представники пів міліона вуглекопних робітників на своїм зібранні дискутували, а опісля голосували, над справою викинення з міністеріяльного кабінету Невіля Чеймберлина, за те, що він колись провадив „політику успокоєння". Велика більшість голосів заявилась за те, щоб Чеймберлина, ні його товаришів, з кабінету не викидати.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holodays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

НЕ ПОКИДАЙМО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОДИН

Помер недавно український громадянин. Належав до кількох українських запомогових організацій, отже видно дбав добре за забезпечення своєї родини. До організацій приступив вже давно, видно, що це була здавна свідома людина. Помер у старшому віці, отже належав до організацій довго й вплатив до кожної з них поважну суму. На старші роки, звичайно, йому не було легко вплачувати вкладки й він старався якось їх собі облекшити. Вибрав собі дорогу „кеш сурендер", себто перестав бути членом і вибрав собі з організації всю резерву, яку організація назбирала на його обезпечення. Коли він помер, родина, не зважаючи на його членство в кількох організаціях, найшлася властиво без забезпечення. Цей факт ілюструє, яку ціль і призначення має „кеш сурендер", коли воно виповняє своє завдання, а коли його надуживається.

Ідея, що лягла в основу „зречення поліси за готівку", це основна ідея наукового обезпечення. Член, заобезпечений на засадах наукової асекурації, складає постійно в касі запомогової організації так звану резерву, себто вкладає до неї певну надвижку, котру організація інвестує на процент, щоби з неї потім брати на заплачення обезпечення, коли в віці члена буде мерти так багато, що розметом покрити біжучі кошти обезпечення було би трудно, або неможливо. Засада „зречення поліси за готівку" є справедлива на стільки, що кожний член у науково веденій асекураційній встанові має свою резерву. Коли він виступає з членства, то він може до неї піднести право. Коли член не має вже ніякої родини, від нього залежної, і має якісь інші забезпечення коштів, получених з його смертю, для такого члена буде зовсім природно, що він зречеться обезпечення й зажадає готівки, щоби з неї скористати за життя.

Одначе, цього права до резерви ніхто не повинен надуживати. Ціль резерви є належите забезпечення родини. Її ціль дозволити людині платити низьку вкладку навіть у старшому віці. Ціль її запобігти збільшуванню вкладок з віком. Її ціль якраз не допустити до того, щоби людина на старші літа зрікалася обезпечення своєї родини, лишала родину без забезпечення. Отже коли хтось має залежну родину, коли хтось не має іншого забезпечення коштів похорону, той не повинен зрікатися свого обезпечення, бо якраз його обезпечення призначене на те, щоби він дав підставу для існування родини на випадок смерти й не дав, щоби його смерть упала великим тягарем на тих, що осталися при житті й відповідають за кошти його похорону.

Коли трапилося таке, що старшому чоловікові важко платити кошти обезпечення, тоді його родина, котра з його обезпечення має скористати, зовсім льогічно повинна скорше перебрати на себе тягар плачення коштів обезпечення, ніж дозволити забезпеченому вибрати готівку й лишити родину без забезпечення.

Навіть підприємці, які мають знамениті й певні зиски з підприємств, не зрікаються асекурації, хоча вони могли би таку готівку вложити на майже певний зиск. Навіть вони признають, що найкращим забезпеченням родини є все таки певна асекурація. Берім собі приклад з них: не покидаймо обезпечення!

УКРАЇНСЬКІ ПРИСЛУЖНИКИ МОСКОВСЬКОГО УРЯДУ

Советська преса повідомляє про закінчення чергового конґресу Комуністичної Партії большевиків України, що відбувся в половині травня. Формальний перебіг цього конгресу дуже нецікавий, все відбувалось як звичайно, тіж самі промови, тойже самий вибір Політбюра партії та інших партійних установ, тіж самі Хрущови, Коротченкови, Задіонченки на чільних посадах, тіж самі вірнопіддані заяви на адресу Сталіна та менших божків советського Олімпу. Одноманітности комуністичного животіння на Україні не перебивають в останнім часі навіть „чистки". Це зовсім не значить, що Москва вдоволена своїми сучасними прислужниками на Україні, але вона просто втратила кожну надію знайти таких, яких вона потребує для своєї акції на Україні. Ніодний з попередників теперішнього московського сатрапа на Україні, Хрущова, з Косіором включно, не спромігся поставити Україну на активну службу Московщині, тому й кавунова голова цього останнього могиканина комунізму на Україні давно вже не прикрашує низки совєтських достойників в Кремлі в часі ріжних партійних парад але й Хрущова до його московських панів властиво не пускають. На почеснім трибуні в часі останньої першотравневої паради його не було, також як і представників поодиноких совєтських областей.

Коли раніше від московських сатрапів на Україні жадалося політичного проводу, додержання партійної лінії, ширення комунізму в межах поодиноких національних республик, то тепер цілу їх чинність обмежено господарськими справами, виробництвом і постачанням. На останній обласній конференції в Києві виступив той же Хрущов з довжелезною промовою, але майже виключно в справах „соціялістичного" господарства на Україні. Значну частину промови він зужив на переконування колхозників не смажити сало з шкіркою, а здирати шкіри з безрог і постачати на виріб чобіт, збруї та інших виробів потрібних перед усім для армії. Зрештою тим, що наважились би їсти сало зо шкіркою, загрожують поважні кари. Чи мають вони його без шкірки, також питання досить сумнівне.

Не менш красномовно намагався він переконати колхозників, що постачання „державі" шкір, вовни, мяса, олію, масла та інших засобів поживи числячи на гектар колхозного ґрунту без порівняння поплатніше ніж числячи на штуку худоби, чи фактично засіяного поля. Доводив він, що колхозники, постачивши призначену скількість державі, мають право решту затримати собі, і замісць того, щоб зїсти свинячу шкіру мати з неї чоботи. Але в цій же промові зрадив він, що вдержувати фарми плекання худоби можуть колхозники лише віддаючи худобі збіжже полишене на власну поживу. Він зазначив глузливо, що деякі райони Винниччини, Дніпропетровщини та Київщини звернулися до уряду з просьбою дати збіжжя для годівлі худоби і не дістали його, бо треба було постачити передусім армії. Отже не може бути мови про те, щоб колхозники мали зиск від плекання худоби, і коли більшість колхозників раніше відмовлялась взагалі плекати худобу, то плекатимуть і тепер не більше того, що під страхом кари мають віддати „державі".

Який „зиск" має селянство на Україні від примусової колхозної господарки, доводить найкраще той факт, що українське населення замісць того, щоб зростати на пересічно 16% як по цілому СССР, себто на яких 5 мілінів впало абсолютно з 31 на 28 мілінів, отже зменшилось фактично на 8 мілінів протягом останніх 12 років. Але в своїй промові, що заняла майже цілі дві сторінки „Извєстій", не згадує пан Хрущов ані словом про жахливий упадок числа українського населення СССР. Його цікавлять не люди, а худоба, яку він має постачати до Московщини.

Головною прикметою сучасних українсько - московських відносин є цілковита відсутність якихсь ілюзій з одного чи другого боку. Коли скількох років тому ще українські чільні комуністи були злучені чимсь органічно з місцевим населенням, коли деякі хоч і нечисленні верстви цього населення сподівались, що українські комуністи полишать в сприятливий момент московський уряд і прилучаться до свого народу, то тепер від їх надій не лишилося вже нічого. Також і московський уряд з свого боку не чекає вже ані трохи, що українські комуністи зможуть притягти українські народні маси на службу московському імперіялізмові. В цім відношенні між москвинами з роду, Хрущовим і Коротченковим, та ріжними Корнійцями, Бурмистенками і Задіонченками нема фактичної ніякої ріжниці. І перші і другі це звичайні платні погоничі, визискувачі, управителі московського майна на Україні. В Москві переконалися, що ніяка співпраця і ніяке порозуміння з Україною неможливі, як неможливе й змосковщення українського населення, з тої простої причини, що між москвинами і українцями нема посереднього елементу, який перепроваджував би поодинокі верстви і угруповання з кола одної нації до другої.

СВОБОДУ ТЯЖЧЕ ВІДЗИСКАТИ ТЕПЕР, ЯК ДАВНІШЕ

Перед клюбом „Ротарі" в Едмонтоні говорив 4. липня Кортис Г. Монсон, американець з Ню Йорку, відомий вугільний і будівляний маґнат.

У своїм докладі перед згаданим клюбом остеріг він, що свободу, яку в теперішніх часах утратилося, далеко тяжче тепер відзискати, ніж це було давніше, наприклад у часи появи „Великої Карти Вільностей" або в часі Французької Революції при кінці 18. століття.

У своїм докладі сказав Монсон, що, як свободу втратимо тепер, то її не відзискаємо назад через ціле наше життя. Він підкреслював у докладі, що модерні диктатори значно улїпшили нагоду задержання влади, раз здобутої, послугуючись механізованими арміями й малими узброєними відділами війська для здушення революцій.

Він недавно вернувся до Канади зо Злучених Держав і тому переконався наочно, що американський загальний настрій перекристалізувався нагло в користь як можливо найповнішої помочі воюючим демократіям. Сталося це в наслідок недавних серіозних воєнних подій на европейськім фронті.

„Чи ви здаєте собі справу з того пане Монсон, запитав один клюбовець, „що як попадеться днесь під тих диктаторів, то це не те саме, що мало місце 200 або 300 або навіть 400 літ назад?"

На це відповів йому Монсон так: „Ви не зможете помашерувати до Лондону з вилами і серпом і дістати від приголомшеного небезпекою володаря Маґну Карту. Узброєний фармер є річчю минувшини. Ви не зможете тепер зняти зпонад комина в своїй хаті своєї старого типу рушниці, збудувати барикаду на вулицях Парижу і розпочати революцію проти угнітаючого нарід уряду. З двома повзами і трьома спускаючимися в долину бомбовиками ви зможете припинити бунт у пятьох мінутах, без огляду на число людей, що бере в нім участь у місті величини Лондону, Шікаго або Парижу.

„Національний соціялізм, комунізм і фашизм означають днесь лиш одну річ — модерних диктаторів. І вони є „ґенґстерами", що завдяки модерному знанню й зброї, потребують лиш 10 до 15 відсотків населення по своїй стороні — іншими словами сильно узброєний малий відділ, щоб удержати решту населення в найгіршій неволі Бог зна до якого часу".

Всі свобідні люди повинні, — далі говорив п. Мансон, разом втопитись або разом плівати" і заявив, що колиб Гітлер мав побідити, що він назвав неможливе „до "подумання", то це булоб для нас „таке добре, як засуд смерти".

Демократичні держави, такі як Британська Імперія і Злучені Держави, додав він, пробувалиб відзискати назад свою свободу, якщоб вони були знайшлися під диктаторами, а це означало би концентраційний табор або кару смерти для кожного бунтівника.

ЕВРОПА ПЕРЕД МАРЕВОМ СТРАШНОГО ГОЛОДУ

З усіх сторін Европи надходять відомости, що заповідають страшний голод вже цеї надходячої зими. В деяких околицях Европи вже тепер такі страшні умовини, що якщо, не прийде якийсь наглий рятунок, Европі грозить велика катастрофа. Представники А. Ч. Хреста оцінюють, що життя 35 мілінів населення Европи — стоїть перед маревом голоду.

Найменше ще загрожені є Англія та Німеччина. Англія тому, що вона ще має найбільше довозів зпоза Европи, головно з Америки та Африки й Австралії. Щодо Німеччини, то вона має заощаджені харчеві запаси, здобуті в завойованих краях. З тої причини, деякі військові спеціялісти заповідають, що як Англія видержить цю війну до зими, в Німеччині та завойованих нею краях, можуть повстати грізні заворушення на тлі недостачі хліба й харчів. Та, як кажуть, Гітлер тим не журиться, а навпаки нарочно заганяє підбиті краї на шлях руїни, голоду та нужди в тому переконанні, що ці народи не будуть творити спротиву ані революцій.

Німці запевняють публичну світову опінію, що харчеві умовини в Німеччині настільки поправлені, що по всіх склепах усунено маргарину, а заступлено її правдивим маслом, як також, що в цілому краю є подостатком мяса.

Англія має великі трудноці в доставах харчів. Франція та Скандинавія цілком відтяті, а ці кораблі, що колись довозили з західньої півкулі поживу до Англії, обернено на воєнні цілі.

Американський Червоний Хрест, як також Департамент Стейту подають сумарично умовини, що були створені в поодиноких краях, заторкнених европейською війною.

У Франції знищено численні господарства, а всі майже потягові звірята (коні), що були уживані в господарці, були зареквірувані військом. Збіжжя через війну не зібрано як слід і не вимолочено. Також французький імпорт таких товарів, як риж, кава, бавовна, гума й ін., цілком упав, як не можна дістати також олив, овочів та дерева. Червоний Хрест повідомляє, що бракує вже молока а й цукру в окупованій німцями Франції.

В Данії ситуація також загрозлива. Всі запаси збіжжя та поживи були знищені, а майже 15—20% худоби було зареквірувано.

В Бельгії два міліони людей без потрібного забезпечення та поживи. Війна знищила всі фарми та багато худоби. Як вже згадано, в Англії ситуація така грізна, що Американський Червоний Хрест дістає наглі апелі, щоб надсилати не гроші, але поживу. Уряд робить всі старання, щоб заступити змобілізованих жовнірів на полі жінками й тому організує спеціяльні жіночі баталіони праці.

В Норвегії всі запаси вичерпані, бракує молока й мяса та омасти. Це саме, коли ходить про бувшу Польщу. Жнива в 1939 р. були знищені, а тобо запаси забрали німецька або московська армії. Німеччина забирає свині й корви, а Росія все, що можна взяти. В Голяндії дещо ліпші умовини, однак далеко від того, щоб могли гарантувати, що не вибухне голод:

Московсько - фінляндська війна дуже вичерпала Фінляндію, й Американський Червоний Хрест констатує, що країна потребує безнастанної помочі. Що найменше $90,000 місячно потребує АЧХ, щоб забезпечити Фінляндію в потребуючу поживу.

Балканські держави, Болгарія та Югославія, як також Мадярщина й Румунія, що можуть то вивозять до Німеччини й Італії, й скоро в них самих забракне харчів.

Італія напів-вистарчальна країна, також здушена війною та англійською бльокадою. Майже всі італійські імпорти проходили через Ґібральтар і Суез, що тепер тісно в руках Англії.

Остає ще Росія, ця натуральна „житниця Европи". Але, однак, десь при кінці квітня ц. р. лиш 5% засівного ґрунту було засіяно, отже це питання, скільки, при відомій совєтській адміністрації, дадуть теперішні жнива. Зобовязана Німеччині, Москва мусить давати харчі союзникові, не без того, щоб власні „републики сестри" не терпіли від цього дуже багато.

Сучасна війна вже пожерла коло 4 міліонів жертв. А вірний товариш війни — голод пожере ще куди більше числа.

Микола Голубець.

ЖОВТІ ВОДИ

Історичний роман.

(97)

— Щож бо то за звичаї такі?

— Не знаю, ваша милосте — відповів сурмач. У нас вони зовсім інакші. В нас послів шанують, а ця бісурменська голота якісь особливі звичаї й закони має...

Видно було, що козак у душі сміється й радіє з опресії панів коронних. Похнюплені й обезброєні, почали парляментарі здійматися крутою доріжкою під Чорний ліс. Та не доїхали й до половини дороги, як проти них виїхало трьох, ніби татарських старшин. Татарський загін, що провожав парляментарів, зупинився. Зупинилися й парляментарі. Один з татарських старшин заговорив ломаною мовою:

— Хто ви, відкіля й за чим?

— Ми парляментарі й посли війська Його Королівської Милости. До його милости пана Тугай-бея, з повновластями війну й мира... Тут нас шарпають і шаблі з поясами граблять...

— Пан наш, його княжа світлість Тугай-бей, тепер у гості до пана Гетьмана Козацького збирається. Перед хвилиною його туди в важних справах попросили. Коли бажаєте панові нашому поклонитися, то його в козацькому таборі, в товаристві пана Гетьмана Козацького через час якийсь найдете.

Чарнецького, мов хто чеканом по тімю вдарив.

— Ми до його світлости з пропозиціями важними прибуваємо й сам-на-сам з ним розмовитися бажаємо.

— Не вислухає вас його світлість, бо з паном Гетьманом Козацьким, що проти вас воює, він дружбу держить, з противниками його в розмови ніякі вдаватися не бажає.

— Ми з собою гостинці для його світлости пана Тугай-бея, що найпередніші привозимо...

— Пан Гетьман Козацький нашому панові всіх вас, з майном вашим, сріблом і золотом, кіньми й припасами подарував, собі нічого не залишаючи...

— Як же це так? — скипів Чарнецький. — Шкурою на живому медведеві торгуєте?

— Усяко буває — посміхнувся татарський старшина. Та нам пора вертати, а ви, коли пана нашого побачити прагнете, то до козацького табору завертайте.

— То бодай шаблі нам віддайте!

— Шаблі вашмости в козацькому таборі дістанете. Коли пан Гетьман Козацький захоче, то вам їх поверне. Прощавайте!

Татарські старшини поклонилися й обернувши коні, поїхали вгору. В туж мить татарська кіннота, що провожала парляментарів, прошуміла попри них, мов вітер і погналася за своїми старшинами.

Чарнецький з товаришами, почотом і козацьким сурмачем, залишилися самі й довго так стояли ні в сих ні в тих.

— Ну, щож ви, панове? — звернувся Чарнецький до Войниловича й Бруханського.

Вони тільки знизили плечми. Допоміг їм козацький сурмач.

— Аема вам чого, панове, часу даремне гаяти! Їдьте до їх Ясновельможного Пана Гетьмана, поклонітеся йому низенько й просіть, чого вам треба. Пан Гетьман чоловік добрий, напевне зжалиється над вами.

Чарнецький заскреготав зубами. Ось, до чого дожили! Леда татарська морда, леда хлоп насміхається над нами! Та здавивши в собі образу, він гордо скомандував:

— Їдемо до козацького обозу!

Нога за ногою зїхали з гори й завернули наліво. Високі козацькі шанці отворилися перед ними й огорталі їх, впивали в себе.

Колиж вони нарешті крізь добру половину козацького обозу переїхали й перед гетьманським шатром зупинилися, хмара козацьких джурів їх обскочила й кланяючись низько, почала їх навиперед з коней зісаджувати. На мить здалося пану Чарнецькому, що він не до гнізда ребелії, як парляментар, але в двір якогось щирого друга й приятеля в гості заїхав...

Скріпилося це почуття в Чарнецького, коли парляментарів впровадили до гетьманського шатра. (Далі буде).

(Дальше буде).



ДЛЯ БЕЗПЕЧНИХ МОЛОЧАРІВ.

Л. А. Вен Бомель (наліво), президент Шефилд Фармс Ко., надає дипльому Чарлсові Свеветові, супрентендентові підприємства нюджерського відділу, за те, що під його доглядом візники підприємства їздили за пять років 26 міліонів миль дороги без випадку. Між ними стоїть стейтовий губернатор Мур.

З ДНЯ

СПРАВА КВІЗЛІНҐІВ.

Відома є казка про одне село, яке подало до суду прохання, аби пощадити засудженого на смерть кравця, а на його місце повісити шевця; бо шевців у селі багато, а кравець один. В подібний спосіб поступають ті, які всю вину за провал Франції й інших держав, стараються зіпхати на „пяту колюмну", „троянського коня", і всяких „Квізлінґів", вибілюючи водночас ті елементи, які найбільше завинили.

Як відомо перший Квізлінґ появився в Норвеґії в часі підступного нападу німців на Норвеґію. Той Квізлінґ старався помогти німцям окупувати рідний край, а навіть опісля хотів створити підлеглий німцям уряд. Від нього пішла назва „Квізлінґів" на інші краї і та назва тепер стала символом зради свого краю.

Роля Квізлінґа в захопленні Норвеґії, безперечно, низька. Його особа в історії стане побіч особи старого грецького Ефіяльта. Але, чи справді той Квізлінґ причинився аж стільки до успіху німців, як це дехто йому приписує?

СЛОВА ГАМБРА.

Журналістка Ен МекКормик в Н. Й. Таймсі, 12. липня ц. р., передає дослівну розмову з Гамбром, довголітним провідником норвезького парляменту, що отсе приїхав до Америки. Про ролю Квізлінґа в наступі німців на Норвеґію Гамбро каже так:

„Норвеґія не була зраджена зо середини. Окупація цілком не була ділом з нутра. Вона не була влекшена якоюсь змовою норвежців. І це, на мою думку, дуже важна річ, щоб ця справа була якслід представлена. Бо в кожнім краю, який падає перед переважаючою силою німців, зараз розходяться вістки, що націстична перемога є висідом зради. Коли ходить про Норвеґію, то я можу доказати, що ці вістки були поширювані самими націстами. Бо нічого гірше не деморалізує людей, як вістка, що вони є зраджені краянами, членами власного уряду, або таки старшинами своєї армії. Такі вістки є наймогутнішою зброєю наців і вони, порівнуючи долю мого краю з долею інших упавших країв, є вбільшості неоправдані і безпідставні".

ЗРАДИЛИ НАЦІ.

Далі Гамбро подрібно описує, як воно сталось: Норвеґія малий край і безборонний. В день нападу німецьких військ на Норвеґію, норвежці самі добре не знали, хто заїхав до їх берегів. Всі німецькі кораблі мали чужі прапори на собі. Одні анґлійські, інші французькі, ще інші американські. Німецькі старшини на кораблях знали добре говорити чужими мовами, а також говорили по норвезьки. Вони були одягнені в норвезькі однострої. В порті Крістіянсанд норвезькі морські батерії два рази відперли наїзд німецьких воєнних кораблів, затоплюючи один великий німецький кружляк „Карльсруге". Але втім через радіо вони дістали повідомлення, щоб заперестали стріляння, бо їм на поміч іде велика анґлійська фльота. Вони послухали цього і за якийсь час дійсно побачили 80 кораблів під анґлійськими прапорами. За хвилю показалось, що це були німецькі кораблі. „Ми — казав Гамбро — цілком певно були зраджені, але німцями. Німецькі урядовці, конзулі, бизнесмени, приготовляли цей напад".

ПРО КВІЗЛІНҐА.

А про Квізлінґа цей поважний і авторитетний норвезький муж каже дослівно так: „В своїм цілковитім спантеличенні в перших днях, багато людей думало, що вони справді мусіли бути зраджені. Але опісля майже кожний поодинокий випадок цеї сповидної зради показався безпідставним. Зрозуміло, що ми мали декількох Квізлінґів, але досвід самого Квізлінґа був найкращим доказом, що він у своїй зраді не мав піддержки. Він був в Берліні тиждень перед довго підготовуваним нападом і вернувся 7. травня з гуртом норвезьких нацїв, його тілохоронителів, які, як опісля показалось, були одинокою його підпорою. Коли німці настановили його, аби він творив ляльковий уряд, він протревав лиш два дни. Ані один чоловік, яких він назначав до свого кабінету, не хотів під ним служити. Ні один урядник не явився, коли він приказав зійтись у цілі зложення присяги. Він запросив голов ріжних орґанізацій, власників фабрик, робітничих провідників, власників ліній, але ніхто не явився. По правді сказати в Норвеґії є менше елементів „пятої колюмни", ніж у котрій небудь іншій країні. Гітлер використовує ідею „пятої колюмни" вповні. Він хоче викликати таке враження, що всюди він має тисячі, а навіть міліони націстичних симпатиків".

Так виглядає справа Квізлінґів. Червоні Квізлінґи стараються перебільшити цю справу для власних цілей: аби в її димі заховати кінці власної роботи.

НАЦІОНАЛЬНА ЄДНІСТЬ І ПРАЦЕЗДАТНІСТЬ

Була велика зима. Хапко й Рябко лежали біля стайні, зариті в солому. Оба тряслися від зимна. „Ах, коби діждатися літа. Відразу будую хату!" — кричав Хапко. Прийшла Петрівка. Оба пси знову лежать під стайнею й гріються на сонці. „Чому не будуєш хати?" — питає Рябко. „А, хто думав би над цим тепер" — відворкнув Хапко й перевернувся на другий бік. Це приклад із шкільної читанки.

Велика Америка „благоденствувала" літами. Гризлися люди, як хотіли. І провідні і підвладні. Дехто з моралістів звертав увагу на невластивість такої поведінки. Іґнорували все. Щось, як Хапко в саму Петрівку. Аж ось заговорили ґазети про можливість наїзду Німеччини на вольну Америку. Заворушилося як в улію. І президент і провідники партій і ґазетярі загомоніли як Хапко в зимі. Лише іншими словами, але всетаки перед можливостю великої біди. Навіть мейор міста Ню Йорку виголошує нераз промову про потребу єдности. От при кінці минулого місяця відбувся в готелі Астор обід, уладжений Товариством Купців з Ню Йорку. Прибуло 1,000 провідних людей. Каже Ля Ґвардія: „Теперішній успіх Німеччини треба завдячити єдности німецького народу... І ми мусимо показати світові, що й демократія вміє зединити націю і стати такою сильною, як яканебудь тоталітарна держава". А як добре розігнався нюйорський посадник, то при іншій нагоді подав проєкт створення „Пан-Американської Армії" для оборони цілої Західньої Півкулі.

Артур Крок, представник вашинґтонського пресового бюра ґазети Ню Йорк Таймс, поважно призадумується над цілковитим перепиненням партійно-політичних розрахунків на час теперішнього воєнного положення і подає аж 6 точок як це перевести. Отже каже:

1. Всі ґрупи й відтінки в Конґресі безумовно підтримують теперішню адміністрацію в її проєктах для узброєння.

2. Залицяння до радикальних елементів, які підконують силу нації, мусить бути застановлене.

3. Не треба вірити, що серед теперішнього положення можна забути на традицію лише двократнього вибору президента і що теперішній президент зможе вичистити Америку від затій радикальних ґруп.

4. Нема підстави вірити, що Рузвелт, колиб був вибраний президентом втретє, зможе позбутися радикальних провідників, з котрими він заприязнився.

5. Адміністрація, що хоче позбутися конґресу в теперішньому часі, не дає надії, що вона сповнить бажання позбутися небажаних елементів.

6. Треба стерегтися, щоб теперішня адміністрація не використала переміни в міністерствах для однобічної користи.

Мова Крока є дипльоматична. Але вона вказує, що не всі ґрупи надаються для зеднання нації. Отже він дораджує як найскоріше позбутися деструктивних, в його понятті „радикальних" елементів і приступити до праці з державнотворчими силами.

Це чуємо ми від найзавзятіших оборонців демократії, а не від реакціонерів. Видко, що в часі національної конечности, нема часу бавитися в доктринерство, а треба братися до практичної акції. Акцію можуть повести лише люди, що літами плянують, працюють, взивають інших до праці, роблять помилки, їх направляють і вкінці находять властивий шлях до цілі, до якої прямують. Навпаки, одиниці, що не запряжуться добровільно до праці, що лише докучають іншим за невдачі та помилки в їхніх змаганнях, не надаються навіть на звичайних робітників в рішальному моменті, а не то на провідників нації. І тому зовсім справедливо, що в важких часах таких людей треба відсунути цілком від якого небудь проводу і забезпечитися перед їхніми розкладовими закликами й затіями.

С.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

З „ЦВІТУЧОЇ КРАЇНИ".

Один з наших громадян в Америці дістав від своїх родичів, що тепер є в краю, в Галичині під Советами, листа. Батько його був передтим в Америці, тож дещо знає по анґлійськи. Подаємо уривки цього листа:

„...Тут в галідей роблять. Нам тепер добре, як ще не було ніколи. На жидів не робимо, тільки на вбрання. Дівки хустини і спідниці роблять зо звоїв полотна. Светри роблять у Львові з клоччя. Підошви коштують по 120 рублів, то виносить 60 американських долярів. Ті чоботи, що ти лишив, я мав дві зими. Вже решти їх видіти не буду. До осени, як ще втримаємось на своїй земли, то будемо всі зрівнані з К. і Б. Дис контрі — ґуд бай піпл. Кінчу і поздоровляю тебе, до побачення. Ту мач піпл муф інту Сибір. Прошу о скорий відпис. Донт сенд моні, натінґ ту бай".

На іншім куску паперу є така дописка:

„Сего року маємо податок дуже маленький. Гектар має сім чвертей морґа. Від гектара податку 60 кільограмів збіжжя і 10 кільограмів мяса. Мені треба дати 120 кільограмів збіжжя і 20 кіля мяса від землі. Від худоби по 60 рублів від штуки. Я маю три штуки, то буде 180 рублів. На то треба продати сім кірців пшениці".

Подав **С. Д.**, Ню Йорк, Н. Й.

ВАКАЦІЙНИЙ ПРИТУЛОК ДЛЯ НАШОЇ ДІТВОРИ.

Коли за місяць, за тиждень мають прийти вакації, всі родичі, а особливо матері, радіють, що їх діти будуть мати змогу натішитися сонцем і свіжим воздухом. А коли вже вакації прийдуть і пару днів діти натішаться свободою, і вільним часом від школи, родичі знову починають ломити собі голови. Якби то їх діти не сиділи цілі вакації в дома, чи на розпеченім камени вулиці, але, щоб десь могли виїхати, хоч на тиждень-два поза шум і гуркіт міського життя. І тут перед нами, родичами, виринає проблема: де вислати наші діти, щоб вони не лише мали сонце і воздух, але й відповідну опіку? Де вислати наші діти, щоб вони в часі вакацій не були наражені на чужі а що гірше злі впливи? І тут з жалем треба признатися, що на нашу еміґрацію, яка сягає більше як пів міліона, нема одної літньої оселі для нашої дітвори. Тоді коли наш загал в Америці цілі десятки літ складав тисячі на ріжні народні цілі, не знайшовся між нами ніхто, хтоб не лиш словом, але й ділом вмів подбати про якийсь хочби бідненький діточий „кемп" — табор.

Таж у нас є декілька орґанізацій, яким та справа повинна давно була лежати на серці. Користи з такого діточого „кемпу" булиб великі не лиш під оглядом національним, але і під матеріяльним. — Родичі, які мають діти, радо післалиб їх до цього табору і заплатили так само або й ліпше, як платять по чужих захистах. Рівночасно в моїм понятті ці кемпи малиб відповідних інструкторів, очевидно українців. В цей спосіб, деякі одиниці малиб на цей літний час працю, а молодь булаб що найважніше, в своїй рідній атмосфері.

Часто-густо чуємо нарікання між нашим загалом, що діти наших родичів не беруть участи в громадянськім життї. Це, на жаль, правда. Але чи можна тут винувати самих родичів, коли вони заняті працею на кавалок хліба а в додатку часто мешкають дальше від громади. Часто також чуємо інші неґодування. Мовляв: „Наші хлопці чи дівчата женяться з чужинцями". Чи тут справді їх вина? Чи ми, родичі, робили коли які спроби зближення нашої молоді, аби запізнати їх зі собою? Чи чули ми з рамени родичів про якийсь вечорок, який міг би зближити нашу молодь до себе? Всі молодечі клюби чи товариства, які тепер існують, повстали виключно з виплиаваючих потреб самої молоді. А що з тою молоддю, що не мала досі спромоги ввійти до такого клюбу чи товариства? Вона безперечно є для нашого громадянського життя страчена. А її є багато! Багато більше, чим ми собі уявляємо. Треба нам щось в цій справі думати і не лиш думати, але й ділати.

— Є в нас вища школа для хлопців в Стемфорд, Конн., є вища школа для дівчат на Факс Чейз, коло Філядельфії під зарядом С. С. Василіянок. Чому не спробувати нам, щоб ці дві вищі школи в часі вакацій стали літним притулком для нашої молоді? Булаб чудова нагода для наших дітей підучитись дещо рідної мови, а притім віддихнути свіжим воздухом та рівночасно піддержати матеріяльно наші культурні установи.

Ця справа повинна лежати на серці особливо нам родичам. Я певна, коли ми отверто про ню заговоримо, знайдемо підтримку в кожного нашого громадянина чи громадянки. Бож подумаймо: Чи може знайтись одна людина між нами, яка бажалаб бачити нашу дітвору відчужену від свойого рідного народу? Я думаю, що такої людини між нами нема і вірю в це свято!

Марія Демидчук.

Є. Жарський.

ПРОЗОРІ ЯК СКЛО ЗВІРЯТА

Такий заголовок здивує, правда? Але як же інакше назвати такі тварини, що дозволяють бачити нам крізь свою „шкіру" все те, що є в їх нутщі?

А таких звірят доволі багато. На їх внутрішню „машинерію" можна дивитися так, як дивимося на машинки в годиннику крізь шкляну шибку.

Крізь „шкірку" тих звіряток можна бачити рух у нутрі тіла, якими дорогами переходить пожива, й такі інші цікаві речі.

Такі звірятка це головно мешканці води. Подибаєте їх у ріках, ставах, озерах, а головно в морях. Щодо величини, то ті звірята бувають від одного — а то й менше — міліметра, до кількадесять центиметрів!

Учені — що кожну тварину означують латинською або грецькою назвою — дають усім цим звіряткам спільну назву „плянктонів", тобто таких, що пливають чи блукають на поверхні води. Бо ці звірятка — мандрівники по безмежних водяних просторах, ніколи не спочивають на дні, а все блукають серед морських хвиль, які попихають їх з місця на місце.

Ясна річ, що в такому житті бувають у поодиноких звіряток ріжноманітности подібно, як і серед людей: мешканці міст мають свої прикмети, що їх відріжняють від селян, або селяни одних околиць інші, ніж у других, н. пр. у нас — гуцули й подоляни. На такі особливости впливає оточення, густота заселення, інший рід праці, інша будова садиб, інше підсоння — одне слово: всі назверхні умови, які складаються на те, що наука називає „середовищем".

Будова таких звірят має багато видів. Їх тіло мягке, дриглисте, — пересичене великою скількістю води. Досить сказати, що деякі з медуз мають у собі 95% води!

— Алеж це сама майже вода! — скажете. — Деж тоді місце на якесь знаряддя, на серце, кишочки і т. ін.?

Алеж бо зараз треба сказати, що ці звірятка не все мають серце, кишочки чи все інше, що мають вищі тварини, такі, як пес, кіт, чи корова. Ці всі звірятка стоять на доволі низькому ступні розвою, — вони збудовані дуже просто.

Пригляньмося хоч би медузі. Пригадує вона нам відкриту парасолю. Довга ручка, що звисає вдолину — має у своїй середині довгий провід, яким до нутра тіла входить пожива. Тут вона розходиться дрібонькими промінистими каналиками по цілому тілі. Як бачите: нема тут ні ротика, ні шлунка, ні нічого такого, що нагадувалоб кормовий уклад хребовців.

І нерви та оруддя змислів у медузи дуже прості. Вони знаходяться на березі її капелюха, звідси звисає щось таке, як довгі ниточки.

Таку саму просту будову мають поліпи, та й інші морські тварини. Ці звірята це т. зв. реброплави. Вони покриті ізверху рісничками, що помагають їм пливати.

Всі ці звірятка переливаються в воді незвичайно гарними барвами, яких їм не поскупила природа. Причина цього явища в тому, що всі ці тварини незвичайно прозорі так, що око ледви їх у воді запримітить. Їх тканинки слабо заломлюють світло й майже зливаються з водою.

Чомуж воно так, коли їх тіло таке прозоре?

Треба додумуватися, що це їх ледви запримітити, то що казати про риби, чи яких хижаків! Правда, вченим такого пояснення не досить. На їх погляд, таке, що нам видається добрим, щоб приспособитися до оточення — для оборони перед рибами не годиться, рибиж наосліп багато інших тварин іззїдають. До того, кажуть учені — хоч стіни тіла таких звіряток зовсім прозорі, — то деколи внутрішні знаряддя дуже гарно забарвлені, переважно, мають червону барву, і ці частини добре відбиваються на прозорій основі. То й риби зовсім добре можуть такі звірята бачити й їх ловити. Отже справа — не вияснена.

Та не слід забувати, що природа химерна, ще дуже багато тайн ховає вона перед нами. А проте вчені не тратять надії, що їм удасться розяснити ще не одну таку тайну, й пояснити, звідки таке прозористе, як шкло тіло в медуз.

ЗА КРАЄВУ ОБОРОНУ.

Новий секретар фльоти, полковник Френк Накс (у середині) відбуває конференцію за оборону краю з Едвардом Стетиніюсом (наліво) й Вилйємом Кнудсеном, членами Комісії Краевої Оборони.

ПОСПІШНО ХОЧУТЬ СТАТИ ГРОМАДЯНАМИ

У звичайних часах живемо звичайним життям. виконуємо обовязки, що найпильніші, інші відкладаємо на вільний час. Воєнна ситуація все те перемінює. Багато занедбаних справ мусить бути виконаних з поспіхом, бо йде небезпека.

І так з поспіхом багато мешканців Злучених Держав стараються стати громадянами. Вони по кільканацять, а то й по кількадесять літ про це не дбали, а тепер нагло збудилися й біжать по „горожанські папери". Деякі по перші, деякі по другі. А це тому, що не хочуть реєструватися як чужинці.

Добре роблять. Та ще ліпше булиб зробили, якби не були відкладали цього обовязку. Добре було думати вперед, чи хтось хоче залишитися в Америці на все, чи вертати до старого краю. Правда, що „ліпше пізно, як ніколи", але оте „пізно" ще дальше припізнюється бо натуралізаційні бюра не можуть подолати навалові праці. Урядовцям віддібрано вакаційний спочинок, вони мусять працювати понад звичайний час.

Варт приглянутися деяким людям, що тепер хочуть дістати „папери". От е Филип Доме, швайцарець. Він має 75 літ життя, в Америці проживає 54 літа. Коли його запитали, чому не брав паперів, він відповів, що „забув". А коли спитали, хто йому пригадав то відповів, що його син йому докучав. Друга мешканка, пані Лена Крепель, росіянка. Перебуває 40 літ в Америці. Дістала вже другі папери. Коли її запитали, чому їх вибирає, відповіла: „Де лише живу, там хочу бути громадянкою."

Що кажуть цифри про те? — Нюйорське натуралізаційне бюро виказує, що впродовж 4 перших місяцях подалося 27,037 чужинців по перші папери. Упродовж цілого року 1939 подалося 51,159 чужинців. Коли з таким самим поспіхом будуть іти й інші чужинці, то в 1940 році буде 82,000 подань. Тепер саме бюро так завалене працею, що мусить полагоджувати 350 подань денно.

Далеко лекше тепер полагодити формальності, ніж колись, коли вже хтось має дістати другі папери. Але з першими є важче. Треба докладно відпосісти на багато питань. Коли хто припізнився з поданням, забуває багато подробиць, а це припізнює полагодження справи.

Серед того поспіху появився інтересний проект конгресмена Гіргарда з Каліфорнії. Він зголосив законопроект, щоб надати право „американської національности" тим, що ще не є „громадянами". Тоді ті американські „націоналісти" малиб теж і обовязки як американці.



КАНДИДАТ СПОЧИВАЄ.

Вендел Вілкі, кандидат Републиканської Партії на уряд президента Злучених Держав, відпочиває перед кампанією в Колорадо Спрунгз.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. Збори Сестр. Любов, від. 177, відбудуться в суботу, 20. липня, в 7. год. вечером. Прошу місцевих і позамісцевих членів явитися начас. 18 Pilgrim St., Providence, R. I., — Стефан Саска, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Піврічні збори Бр. св. Юрія, від. 239., відбудуться в суботу, 20. ц. м., точно в год. 8. ввечір. Біжучі справи буде полагоджувати секретар вже від год. 7. ввечір. Просимо усіх членів явитися на ці збори та почути піврічний звіт нашої праці. Нові члени будуть приняті на цих зборах. — Уряд.

ДЕРБИ, КОНН. Піврічні збори Тов. Запорозька Січ, від. 23., відбудуться в неділю, 21. липня, в год. 2. пополудні, в Ігелс Галі, 229 Мейн ул., в Дерби, Конн. Просимо всіх членів, як один, прийти на ті збори, бо буде справоздання контр. комісії, а що найважніше то є справа 25-літнього ювилею нашого Товариства, котра мусить бути на тім мітінгу вирішена, як рівнож і інші справи до полагодження. — Т. Захаревич, пр.; А. Тапцьо, кас.; Ів. Бінковський, секр.

ДЕРРИ, ПА. Піврічний мітінг Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 113., відбудеться в неділю, 21. липня, в годині 2. пополудні, на Овен Еве., в українській гали. Проситься всіх членів бути приявними на цих зборах, де почуєте справоздання уряду з діловоздства за минулих 6 місяців. Обовязком усіх членів, як місцевих так і позамісцевих, явитись на цих зборах, а це тому, що на минулих зборах наш предсідник заявив при участи членів, що до дня 30. червня уступає з уряду предсідника і на цих піврічних зборах буде рішено, хто забере уряд предсідника до кінця року. Повідомляється позамісцевих членів, щоби без повідомлення платили свої місячні вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Уряд.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Місячні збори Бр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 259., відбудуться в неділю, 21. липня, в 2. годині пополудні, в гали парохіяльній, 4950 Савт Палайна вул. Проситься всіх членів прибути на ті збори. — І. Побуцький, секр.; В. Ґула кас.; В. Горинищь, предс.;

ЙОРКВІЛ, О. Тов. ім. Ів. Франка, від. 77., відбуде піврічні збори в неділю, 21. липня, в годині 10. рано, в домі С. Телевяка. Проситься всіх членів бути приявними на цих зборах, де почуєте справоздання уряду з діловодства за минулих 6 місяців. Не явившийся член без важної причини буде підлягати карі після ухвали. — Петро Головік, секр.

ЯК ВИРОБЛЯЮТЬ ҐАЗОЛІНУ

Дехто думає, що ґазоліна прямо тече собі з дірки в землі, коли натрапиш на неї. А дійсно то ґазоліни в землі нема. В землі знаходимо тільки нафтову ропу, з якої можна виробити ґазоліну. Знахобдять нафтову ропу в деяких місцях світа дуже глибоко в землі. Звичайно нафтова ропа знаходиться в землі під шаром твердого каменю. Нераз треба вертіти в землі й тисячі метрів, нім натрапимо на нафтову ропу.

Дуже часто нафтова ропа знаходиться в піску, або в мягким пісковику, тобто скалі, що розсипається на пісок. Пісок чи то піскова скала так насичені нафтовою ропою, як губка водою. Звичайно під полосою нафти знаходиться мягка скала, що насичена солоною водою. А зверху нафтового шару знаходиться полоса твердої скали, крізь яку не може протікати ані вода, ані нафта.

Нафтова ропа в землі перемішана із запальним ґазом. А що ґаз легший від самої нафти, то він призбирується з в е р х у, над самою нафтовою ропою. Тому коли провертi дірку в землі в тім місці, де знаходиться нафтова ропа, то крізь дірку вгору дмухне насамперед великою силою ґаз, а за ним і нафтова ропа. А тисне вгору спід землі й нафтову ропу з великою силою стиснений ґаз. Часом тиснення доходить і до пів тисячі фунтів на один квадратний цаль. Ґаз з таких нафтових криниць вживають по містах для куховарства, опалу та до свічення.

Нафтова ропа — то дивна мішанина молекулів водня й вуглецю, тобто вуглеводанів. Таку нафтову ропу пропускають крізь рурки, які проходять крізь нагріту піч. А щоб нафтова ропа відразу не перемінилася в пару, її пропускають під сильним тисненням. У другому кінці рурки виходять у високий залізний котел, і в нім найгустіша частина нафтової ропи осідає на спід, бо найтяжча. Це асфальт. Вище асфальту збирається звичайна нафта. А під самим верхом збирається легенький ґаз, який, коли охолодити, то перемініться в ґазоліну.

У СТЕЙТІ НЮ ЙОРК ПЕРЕБРАКОВУЮТЬ ЛІКАРІВ ДЛЯ АРМІЇ

ОЛБАНІ. — Медичне Товариство стейту Ню Йорк видало заяву, що дасть усю можливу допомогу федеральному урядові для підготови армії. Товариство вже перебраковує своїх лікарів та клясифікує їх здібности для воєнних цілей.

ЛІҐА НАЦІЙ ПЕРЕНОСИТЬСЯ В АМЕРИКУ

ЛОНДОН. — Інститут для Поступових Наук в університеті в Принстон і Фундація Ракефелера запросили неполітичні секції Ліґи Націй перенестися на час війни до Злучених Держав. Неполітичні секції при Лізі Націй такі: економічна, фінансова, гігієнічна, гуманітарна та продажі ліків. Таксамо бюро Міжнародного Робітничого Руху має бути перенесене в Америку. На таке перенесення годиться уряд Великої Британії і домінії, уряд Голяндії й Норвеґії, а противиться секретар Ліґи, Джозеф Авеноль. Він каже, що уряд Злучених Держав мае наперед дати на це дозвіл. Коли такого дозволу не буде, згадані бюра Ліґи Націй перейдуть у Канаду.

НОВІ ФОРМИ МОРАТОРІЇ НА „МОРТҐЕЙДЖІ"

Господарська кріза в Злучених Державах спонукала леґіслятиви деяких стейтів припинити ліцитацію домів ізза того, що їх власники не можуть у час сплатити ті довги. Табулярна позичка, по англійськи „мортґейдж", є звичайно вживаною при купні домів, коли власник не має всеї готівки під рукою. Економічна непевність, що запанувала від 10 літ в Злучених Державах, викинула багато людей з праці і тому вони не могли дотримати своїх зобовязань, затягнених ще в добрі часи. Тому леґіслятиви стейтів, між ін. і стейту Ню Йорк, прийшли їм з допомогою. Коли власник заплатить податок і платить відсотки від мортґейджу, тоді не вільно й дому пускати на ліцитацію.

Рух за воєнним поготівлям продовжує економічну непевність. Тому появляються проекти продовження а то й зміни закону для проволоки в сплаті. Проволоку називають загально мораторією. Отже мораторія на підставі нового проекту, малаб виглядати так: Починаючи від липня 1941 р. мортґейджі, затягнені перед липнем 1932 р. мають бути частинно сплачувані („амортизовані"), по одному відсоткові капіталу через три роки, а по два відсотки від капіталу через дальших 11 літ. Щойно після уплиbу 11 літ треба було б сплатити ввесь мортґейдж. Але амортизаційний плян домагається зниження відсотків до 4 процент. Коли показалось би, що власник дому не може платити і такої частини довгу, тоді він може йти до суду і представити там свою справу, а суддя обовязаний видати відповідне рішення.

Такий проект появився в стейті Ню Йорк, але він інтересний для всіх інших громадян, бо насвітлює теперішні фінансові трудності, й спроби рятування в тому часі при допомозі закона.

ПРИЗНАВСЯ ДО ВБИВСТВА ДОЧКИ

ҐРАЙТ ПЛЕЙНС (Ню Йорк). — Перед місцевим повітовим судом заявив Джосеф Мошел філядельфійський власник пральні, що він убив свою дочку Мелбу в її школі в Валгалі, а його адвокат заявив, що він предложить судові оборону обвинуваченого на основі його божевілля.

ПОМЕР О. ВАЛЕНТИН БАЛОГ

В Будапешті, столиці Угорщини, помер у травні о. Валентин Балог, парох тамошньої греко - католицької церкви.

О. Валентин Балог приїхав був до Америки в 1908 році. Був парохом кількох підкарпатських церков, а найдовше в Мек Кіз Ракс, Па. Був свого часу теж канцлером бл. п. єпископа С. С. Ортинського. Був довголітнім членом У. Н. Союзу.

Кілька років, до 1934 року, був редактором тижневика Просвіта, органу Собрання.

В 1934 році покинув Америку й виїхав до Будапешту.

Вістка про його смерть щойно тепер наспіла до Америки.

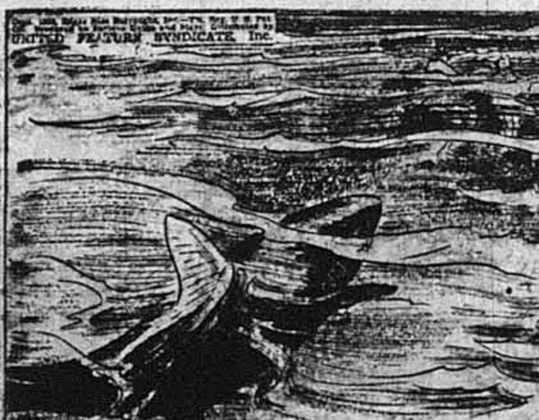
НІМЕЦЬКІ БОМБИ РОБЛЯТЬ СТРАШНЕ СПУСТОШЕННЯ

ВІШІ. — Щойно тепер оголошують прилюдно втрати, понесені французами в часі німецької офензиви. Ґазета „Там" згадує про бомбардування міста Рену німецькими літаками дня 17. червня. Досі видобуто 4,200 трупів зпід звалищ. Це велике спустошення приписують тому, що німці збомбардували залізничу стацію й висадили в повітря чотири вагони муніції, що прибули до стації. Бомбардування тривало дві з половиною години, заки бомби трапили в муніцію.

НОВИЙ ЯПАНСЬКИЙ ЗЕМЛЕТРУС І ВИБУХ ВУЛЬКАНУ

ТОКІО. — Вулькан на острові Міякі вибухає наново й заливає лявою 50 сіл. Мешканці втікають в переполоху аж на беріг моря і тут пробують рятуватися на кораблі. Але розбурхане море недопускає і тому багато людей гине. Вибух вулькану йде впарі з новим землетрусом, що трапився в околиці Токійо останніми тижнями. Хоч землетрус був дуже сильний, то шкода незначна.

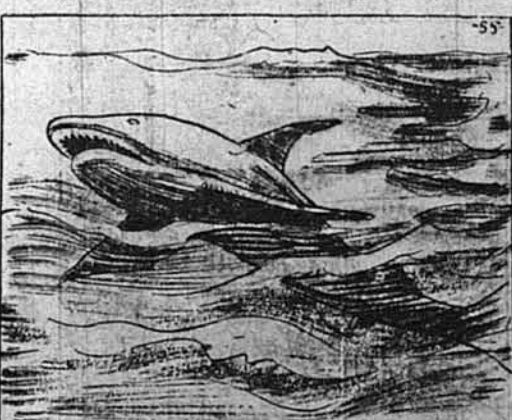
ТАРЗАН Ч. 55. Паща людоїда.



Вхопивши Маріку, Тарзан плив у розпуці, але людоїд здоганяв його постійно.



„Скажи мені, як він звернеться, щоб нас поглотити" — давав Тарзан раду Маріці.



Якраз в цій хвилині людоїд обернувся боком так, що його долішня щока могла зловити обі жертви.



„„Вже тепер!" — крикнула розпучливо дівчина. У ційже самій хвилині відтворилася паща людоїда, наїжена зубами подібними до пили.